

Lausuntopyyntö
Helsinki 29.2.2024

Asia: Lausuntopyyntö ylioppilastutkinnon suomi toisena kielenä ja kirjallisuus sekä ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden uudistamisesta

Ylioppilastutkintolautakunta uudistaa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus sekä ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeita. Yksipäiväiset kokeet jaetaan kahdelle päivälle. Myös suomen tai ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet ovat kaksipäiväisiä. Muutosehdotukset koskevat osittain myös kokeiden rakennetta, tehtäviä ja arviointikriteerejä.

Uudistus lähentää suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeita suomen tai ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeisiin. Oppimäärät ovat lukiokoulutuksessa rinnakkaisia toisilleen. Lukion opetussuunnitelman perusteiden uudistuksissa oppimäärien rakenteet ja sisällöt ovat myös lähentyneet toisiaan. Uudistetussa kokeessa käytettävät aineistot ja tehtävätyypit voivat siten vastata nykyistä paremmin lukion opetussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin.

Lisäksi uudistus vastaa palautteeseen, jonka mukaan nykyinen koe koetaan työlääksi suorittaa yhtenä päivänä. Myös koeaikaa on pidetty riittämättömänä. Kokelaalla tulisi olla hyvä mahdollisuus osoittaa monipuolisesti osaamisensa koeajan sallimissa rajoissa. Vaikka kokelaiden koeaika pitenee, arvostelu pidetään työmäärältään kohtuullisena.

Uudistetuilla kokeilla voidaan arvioida kokelaiden lukion opetussuunnitelman mukaisia tietoja, taitoja ja riittävää kypsyyttä aiempaa monipuolisemmin. Kokeen vaatimustaso ei muutu. Koe laaditaan opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden mukaisesti, ja se kertoo myös kokelaan jatko-opintovalmiuksista korkeakouluihin. Kokeiden laatimisessa ja arvostelussa otetaan huomioon kokelaiden kehittyvä kielitaito.

Asiaa koskevat säädökset

Ylioppilastutkintoon osallistuvan kokelaan on suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe (laki ylioppilastutkinnosta 502/2019, 10 §). Ylioppilastutkintolain (502/2019) 11 §:n mukaan kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvana kokeena, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame ja hän on opiskellut suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaiset opinnot, jotka ovat kokeeseen osallistumisen edellytyksenä lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalle, tai jos hän on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella (SiVM 15/2018 vp).

Jos kokelas, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja joka on opiskellut suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaiset opinnot, on osallistunut ylioppilastutkinnon äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen mutta tullut siinä hylätyksi, hän saa halutessaan uusia hylätyn kokeen osallistumalla suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen (L 502/2019, 16 §). Jos

kokelas on osallistunut ylioppilastutkinnon äidinkieli ja kirjallisuus -kokeeseen ja tullut siinä hylätyksi eikä täytä yllä mainittuja ehtoja, hän voi hakea lautakunnalta osallistumisoikeutta suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen määräyksissä kuvatulla tavalla. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe ei voi korvata toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettua äidinkielen koetta.

Lautakunta laatii ylioppilastutkinnon kokeiden tehtävät nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvien kyseisen oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaan. (A 810/2018, A 612/2019, § 5).

Kokeissa on oppiainerajat ylittäviä tehtäviä (A 612/2019, § 5). Kevään 2023 tutkinnosta lähtien oppiainerajat ylittävät tehtävät voivat perustua lukion opetussuunnitelmien perusteissa (2019) kuvattuun laaja-alaiseen osaamiseen. Kokelailta ei edellytetä vastauksissa toisen oppiaineen yksityiskohtaisia tietoja tai taitoja.

Asetuksen (810/2018) tuntijaon ja lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukainen opetus on alkanut lukiossa syksyllä 2021 aloittavilla. Tätä ennen lukion aloittaneet opiskelevat asetuksen (942/2014) tuntijaon ja lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukaisesti.

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja ja lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L 502/2019, 18 §:n 2 mom.). Kaikki suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden suoritukset on arvosteltava alustavasti lukiossa, vaikka oppilaitoksessa ei olisikaan omaa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettajaa. Suoritukset tulee arvostella lautakunnan erikseen antaman aikataulun mukaisesti.

Nykytilan kuvaus

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeissa arvioidaan, miten hyvin kokelas on saavuttanut lukion opetussuunnitelman perusteiden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteiden mukaisen kielitaidon: miten hyvin hän ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa suomen- tai ruotsinkielistä tekstiä, hallitsee sanastoa, kielen rakenteita ja suomen tai ruotsin kielelle tyypillisiä ilmauksia sekä pystyy tuottamaan viestinnällisiä tekstejä ja laatimaan kirjoitelman jostakin kokemuspiiriinsä kuuluvasta, lukion opetussuunnitelman perusteissa mainitusta tai ajankohtaisesta aiheesta.

Kokeet pohjautuvat viestinnälliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan kielitaitoon sisältyy sekä tietoa kielestä että sen käyttötaito. Kielitaitoa mitataan opetussuunnitelman mukaisissa kielenkäyttötilanteissa. Kokeissa arvioidaan sekä vastaanottamistaitoja (kuuleminen ja lukutaito) että tuottamistaitoja (kirjoitustaito). Suullista tuottamista ei arvioida. Kokeessa on yhtenäinen tema, jota käsittelevät tekstit valitaan niin, että ne liittyvät lukion opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviin aihekokonaisuuksiin sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin. Tehtävät laaditaan niin, että ne mittaavat mahdollisimman kattavasti erilaisia viestintätoimintoja.

Ylioppilastutkintolautakunnan voimassa olevien määräysten mukaan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet suoritetaan yhden koepäivän aikana ja ne muodostuvat kolmesta osasta, joista ensimmäisessä mitataan kuullun ymmärtämistä, toisessa lukutaitoa ja kolmannessa kirjoitustaitoa. Suomi tai ruotsi

toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden tekstit kirjoitetaan yleiskielellä, ellei tehtävänanto tai konteksti edellytä toisin. Oikolukuohjelma ei ole käytössä.

Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuudessa mitataan kokelaan kykyä ymmärtää puhuttua kieltä, joko monologia, dialogia tai ryhmäkeskustelua. Kuuntelemisen osassa on 2–3 tehtäväkokonaisuutta, joiden aineistoina voi olla kuuntelukerroiltaan rajoittamaton video tai rajoitettu audio. Tehtävätyyppinä voi olla monivalintatehtäviä, avoimia kysymyksiä tai erilaisia reagointi- tai tiivistämistehtäviä. Kuullut tekstit voivat edustaa erilaisia kielen rekistereitä. Ne voivat olla lukupuhetta tai aitoa puhuttua kieltä. Avoimiin kysymyksiin kokelas vastaa noin 200–350 merkin pituisia vastauksia kuulemansa perusteella.

Lukutaidon osassa on 1–2 tehtäväkokonaisuutta, joiden aineistona on erilaisia tekstejä. Tehtävätyyppinä ovat mahdollisia avoimet kysymykset ja monivalintatehtävät. Kokelas vastaa avoimiin kysymyksiin noin 300–450 merkin pituisia vastauksia lukemansa perusteella.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa mitataan kokelaan kykyä ymmärtää kirjoitettua kieltä ja vastata lukemansa perusteella erilaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät tekstin tuottamista kohdekielellä. Luettavat tekstit edustavat eri tekstilajeja ja vaihtelevat pituudeltaan. Tehtävissä mitataan esimerkiksi pohjatekstin pääajatuksen tai tärkeiden yksityiskohtien ymmärtämistä, päätelmien tekemistä luetusta sekä yksittäisten ilmausten ymmärtämistä ja tulkintaa. Luettavat tekstit, jotka usein ovat laajemman tekstin katkelmia, edustavat eri tekstilajeja. Lukutaidon tehtäväkokonaisuus voi muodostua esimerkiksi avoimista kysymyksistä. Tehtäväkokonaisuudessa mitataan ennen kaikkea kokelaan kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Kirjoitustaidon tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan opiskelijan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja ilmaista suomeksi tai ruotsiksi ajatuksiaan lukion suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän aihepiireihin ja lukion aihekokonaisuuksiin liittyvistä teemoista. Kirjoitustaidon tehtäväkokonaisuus jakautuu lyhyeen kirjoitustehtävään ja kirjoitelmaan. Lyhyen kirjoitustehtävän pituus on 500–800 merkkiä ja siinä mitataan sitä, miten kokelas pystyy reagoimaan annettuun aineistoon ja ottamaan huomioon sen piirteet ja edellytykset omassa viestissään. Viesti voi olla esimerkiksi kommentti pohjatekstiin liittyvästä aiheesta, sähköpostiviesti, blogiteksti tai jokin muu arkielämän teksti. Kirjoitelmassa arvioidaan kokelaan kykyä tuottaa itsenäisesti yhtenäinen teksti annetusta aiheesta ja kykyä ilmaista ajatuksiaan suomen tai ruotsin kielellä. Kirjoitelman pituus on 1 800–2 300 merkkiä ja sen on sisällöltään vastattava tehtävänantoa. Tehtävänannon mukaan kirjoitelma voi olla pelkästään otsikkoon pohjautuva, sen on pohjauduttava tai liityttävä aineistoon tai aineistoa käytetään siinä vain virikkeenä. Tämä kokeen osa mittaa myös kokelaan taitoa ottaa huomioon eri viestintätilanteiden vaatimuksia.

Kokeen arvosana määräytyy lopullisessa, suhteellisessa arvostelussa kokeen kaikkien osien yhteispistemäärän mukaan. Pistemäärät ovat seuraavat: kuunteleminen enintään 50, lukutaito enintään 50 ja kirjoitustaito enintään 129 pistettä. Kirjoitustaidon pisteet muodostuvat siten, että lyhyt kirjoitustehtävä tuottaa enintään 30 pistettä ja kirjoitelma 99 pistettä. Kokeen enimmäispistemäärä on 229 pistettä.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden suorittaminen on ollut mahdollista vuodesta 1996 lähtien. Taulukossa on kuvattu kokeiden

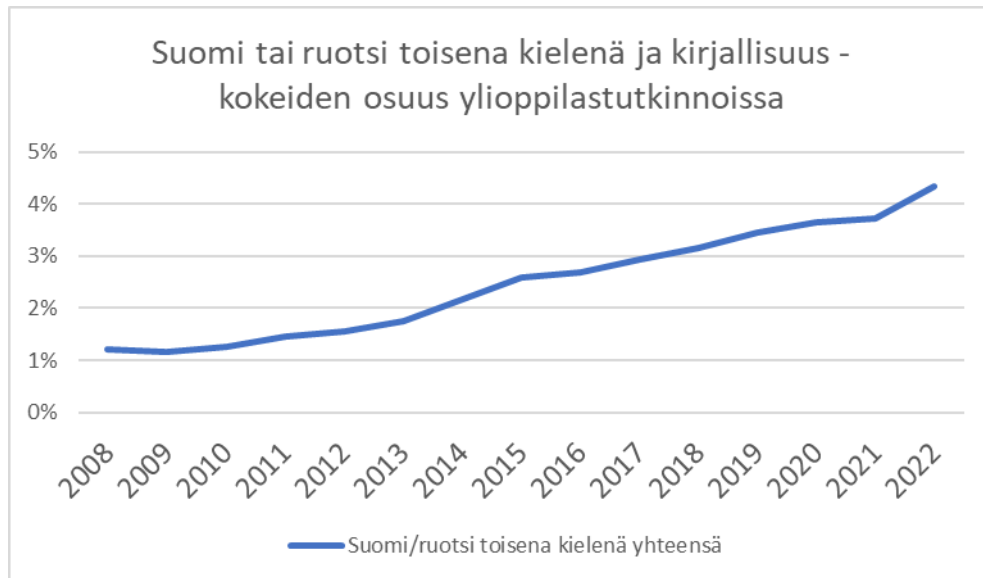

suoritusmäärät vuosina 2019–2023. Vuonna 2023 suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorituksia oli 2057 ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorituksia 26. Alla olevasta kuvaajasta ilmenee, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden suoritusmäärät ovat kasvaneet voimakkaasti vuosikymmenen aikana.

Taulukko: Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden suoritukset vuosina 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	1584	2001	2133	2216	2057
Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus	24	30	19	22	26

Kuva: Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden osuus ylioppilastutkinnoissa vuosina 2008–2022

Muutostarpeet

Siirtyminen digitaalisiin kokeisiin oli kokelaille, lukioille ja Ylioppilastutkintolautakunnalle merkittävä muutos. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet toteutettiin digitaalisina kokeina ensimmäisen kerran syksyn 2018 tutkinnoissa. Digitalisoinnin yhteydessä kokeeseen lisättiin kuuntelemisen osa ja erillinen sanasto- ja rakenneosa poistettiin. Kun digitaalinen koe on nyt vakiintunut, on kokeiden kehittäminen tullut uudelleen ajankohtaiseksi. Uudistus on luonteva osa kokeiden kehittämisjatkumoa.

Ylioppilastutkintolautakunta kerää tutkintokerroittain palautetta sekä opiskelijoilta että opettajilta tutkinnon aikaan avoimella palautekyselyllä. Kyselystä sekä sidosryhmiltä saadun palautteen mukaan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeita on pidetty raskaina. Opiskelijat ovat kokeneet kokeen olevan työläs runsaan aineiston ja suuren tuottamistehtävien määrän vuoksi yhden koepäivän aikana suoritettavaksi.

Lautakunta on seurannut kokelaiden ajankäyttöä suomi tai ruotsi toisena kielenä

ja kirjallisuus -kokeissa. Suurin osa kokelaista käyttää kokeen suorittamiseen kaiken sallitun ajan (6 tuntia). Suuri osa kokelaista myös kirjoittaa vastauksiaan aivan viimeistenkin tuntien aikana. Osalla kirjoittajista aika ei ole riittänyt esimerkiksi kirjoitelman viimeistelyyn. Myös sensoreiden arvosteluun käyttämä aika kokelaittain mitattuna on korkea verrattuna muiden ylioppilastutkinnon kokeiden arvosteluun käytettyyn aikaan.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden uudistuksissa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärien rakenteet ja sisällöt lähentyivät entisestään suomen tai ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääriä. Vuoden 2019 lukion opetussuunnitelman perusteet painottavat aikaisempaa enemmän vuorovaikutteista osaamista, monilukutaitoa sekä laaja-alaisen osaamisen teemoja, jotka ovat kaikille oppiaineille yhteisiä.

Kokeiden uudistuksen myötä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet vastaavat nykyistä paremmin opetussuunnitelman tavoitteisiin. Samalla ne lähentyvät entisestään suomen tai ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeita. Kokeiden uudistaminen edellyttää myös kriteereiden päivittämistä.

Kokeen nykyisen vaatimustason on todettu olevan kohdallaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisiin tavoitteisiin nähden. Näin ollen on tarkoituksenmukaista säilyttää nykyinen kokeen vaatimustaso. Kokeen tarkoitus on osoittaa oppijan korkeakoulukelpoisuus ja sillä voidaan myös osoittaa Suomen kansalaisuutta varten vaadittava kielitaito. Tämän vuoksi läpipääsyn raja tulee pitää sellaisena, että sen saavuttanut oppija on antanut riittävän näytön osaamisestaan.

Uudistuksen valmistelun lähtökohtana oli nykyisestä kokeesta saatu palaute. Valmistelun eri vaiheissa on kuultu suomi toisena kielenä -opettajia, muita asiantuntijoita, ylioppilastutkintolautakunnan äidinkielen jaosta ja toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen kokeiden edustajia. Suomi ja ruotsi toisena kielenä -jaos on pitänyt useita työpajoja, joissa on käyty perusteellista keskustelua kokeen keskeisistä tavoitteista ja muutostarpeista.

Uudistetun kokeen kuvaus

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet muodostuvat edelleen kolmesta osasta, joista ensimmäisessä mitataan kuuntelemisen osaamista, toisessa lukutaitoa ja kolmannessa kirjoitustaitoa. Kokeet toteutetaan kahtena koepäivänä ja kesto molempina päivinä on kuusi tuntia. Kokeet suoritetaan ilmoitettuna äidinkielen ja kirjallisuuden koepäivinä. Ensimmäisenä päivänä mitataan kuuntelemisen osaamista ja lukutaitoa. Toisena päivänä mitataan kirjoitustaitoa. Kokeen tehtävät jaetaan kahdelle koepäivälle, mikä pidentää kokelaisten koeaikaa mutta ei lisää työmäärää.

Kokeiden aineistoina hyödynnetään kuten ennenkin monimuotoisia, autenttisia aineistoja. Kirjoitettujen, kuvallisten ja graafisten tekstiaineistojen lisäksi käytetään laajan tekstikäsitteilyn mukaisesti myös erilaisia audiovisuaalisia tekstejä, esimerkiksi mainoksia, animaatioita tai katkelmia televisio-ohjelmista, elokuvista tai näytelmistä. Aineistona voi myös olla pelkkä äänitiedosto, esimerkiksi katkelma radiohaastattelusta, uutislähetyksestä tai kuunnelmasta. Aineisto voi koostua myös verkkoteksteistä tai -sivustosta.

Kuuntelemisen ja lukemisen koepäivässä on kuuntelemisen ja lukutaidon osuudet. Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan kokelaan kykyä ymmärtää puhuttua kieltä, joko monologia, dialogia tai ryhmäkeskustelua. Lukutaidon

osuudessa tekstit ja tehtävätyypit voivat olla aiempaa moninaisempia. Luettavat tekstit edustavat eri tekstilajeja ja vaihtelevat pituudeltaan. Tekstit ovat sekä tietotekstejä että kaunokirjallisia tekstejä. Sekä kuuntelemisen että lukutaidon osissa on pistemääriltään erilaisia tehtäviä.

Kirjoittamisen koepäivässä on lyhyt kirjoitustehtävä ja kirjoitelma. Kirjoittamisen tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan opiskelijan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja ilmaista suomeksi tai ruotsiksi ajatuksiaan lukion suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimääriin ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä aineistoihin liittyvistä teemoista. Kokelailta ei edellytetä vastauksissa toisen oppiaineen yksityiskohtaisia tietoja tai taitoja.

Nykyisen kokeen lyhyt kirjoitustehtävä säilyy ja sen suositeltu pituus pysyy samana. Lyhyessä kirjoitustehtävässä arvioidaan eri asioita kuin kirjoitelmassa. Tutkimuksen perusteella on todettu, että lyhyessä kirjoitustehtävässä on mahdollista arvioida sellaista osaamista, jota tarvitaan esimerkiksi reaaliaineiden lukio-opinnoissa ja myöhemmin jatko-opinnoissa.

Kirjoitelmaosassa kokelas valitsee 1–2 aineistoa ja voi kirjoittaa vaihtoehtoisesti joko pohtivan tai kantaa ottavan tekstin. Tämä lähentää kirjoitelmaa äidinkielen kirjoitustaidon kokeeseen. Kirjoitelman suositeltu pituus on 2000–2700 merkkiä, mikä on jonkin verran pidempi kuin nykyisessä kokeessa. Kirjoitelma edellyttää jatkossa aineistojen käyttämistä ja osa merkkimäärästä tarvitaan aineistoviittauksiin. Kokelas antaa itse otsikon kirjoitelmalle. Kirjoitelman pituus on lyhyempi ja aineistojen määrä on pienempi kuin suomen tai ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden kirjoitustaidon kokeissa. Kirjoitelmaosassa on aikaisemmin ollut kaksi aihetta, joissa ei ole ollut aineistoa. Aiemmin käytössä olleet pelkän otsikon sisältävät kirjoitelmavaihtoehdot poistuvat. Kirjoitelman aiheet laaditaan ja vastaukset arvostellaan edelleen opetussuunnitelman edellyttämästä toisen kielen oppijan näkökulmasta käsin.

Pisterajat muuttuvat numeroina nykyisen kokeen enimmäispistemäärän (229 pistettä) mukaisista rajoista uudistetun kokeen (180 pistettä) mukaisiin pisterajoihin, mutta arvosanojen suhteelliset osuudet pyritään pitämään nykyisen kaltaisina. Kuuntelemisen ja lukemisen kokeessa pistemäärä on enintään 90 pistettä: kuuntelemisen tehtäväkokonaisuuden pistemäärä on 35–45 pistettä ja lukutaidon 45–55 pistettä. Kirjoittamisen kokeessa pistemäärä on enintään 90 pistettä: lyhyen kirjoitustehtävän pistemäärä on enintään 30 pistettä ja kirjoitelman enintään 60 pistettä.

Arviointikriteerit on päivitetty ja niitä on selkeytetty erityisesti kirjoittamisen osalta. Kirjoitustehtävän vastausten arviointikriteeristön kuvainten sanamuotoja on selkeytetty ja käytössä olevia pistemääriä harvennettu. Kriteerien valmistelussa otettiin huomioon suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärien ominaispiirteet ja se, että kokelaan suomen tai ruotsin kielitaito on edelleen kehittyvä.

Kuuntelemisen tehtävien vastauksessa arvioidaan sisältöaineiksia ja luettavuutta. Arvioinnissa keskeisintä on vastauksen sisältö. Lukutaidon osan vastauksessa arvioidaan sisältöä ja esitystapaa. Sisällössä keskeisiä arvioitavia asioita ovat vastauksen yhteys tehtävänantoon ja hyvän vastauksen piirteisiin sekä vastauksen itsenäisyys. Esitystavassa kiinnitetään huomiota vastauksen selkeyteen, ymmärrettävyyteen, yhtenäisyyteen sekä sanaston ja ilmausten tarkoituksenmukaisuuteen. Lukutaidon tehtävien arvioinnissa otetaan huomioon,

että vastauksen sisällöllä on suurempi painoarvo kuin esitystavalla.

Lyhyen kirjoitustehtävän arviointikohteita ovat sisältöaineokset, argumentointi, viestin välittyminen ja tilanteeseen sopivuus. Arvioinnissa arviointikohteista painottuvat sisältöaineokset ja argumentointi. Kirjoitelman avulla arvioidaan erityisesti kokelaan kirjallista ilmaisukykyä, taitoa esittää ja kehitellä ajatuksia, ilmaista ja perustella mielipiteitä sekä hallita asiakokonaisuuksia. Arvioinnissa painaa eniten viestinnällisyys, eli kokelaan kyky välittää viesti annetun tehtävänannon pohjalta.

Aikataulu

Uudistetut kaksipäiväiset kokeet olisi mahdollista järjestää kevään 2027 tutkinnossa. Uudistetut kokeet tukisivat hyvin lukion opetussuunnitelman 2019 mukaista arviointia. Kevään 2027 tutkintoon on kolme vuotta, joka on yleinen siirtymäaika ylioppilastutkinnon isoille muutoksille.

Toinen mahdollinen ajankohta uudistetuille kokeille olisi kevät 2026, jolloin on ehditty opiskella jo useita vuosia vuoden 2019 opetussuunnitelman mukaisesti. Kokeiden muuttuminen kaksipäiväisiksi vaikuttaa erityisesti viimeisen lukiovuoden opetukseen ja opiskeluun, jolloin tieto uudistetuista kokeista olisi riittävän ajoissa kokelailla ja opettajilla.

Ylioppilastutkintolautakunta tekee päätöksen käyttöönottoaikataulusta lausuntokierroksen jälkeen.

Vaikutusten arviointi

Suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden uudistuksen jälkeen kokeet vastaavat nykyistä paremmin vuoden 2019 lukion opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja kaikille yhteisiä laaja-alaisen osaamisen teemoja. Kokeita uudistamalla voidaan arvioida kokelaiden lukion opetussuunnitelman mukaisia tietoja, taitoja ja riittävää kypsyyttä aiempaa monipuolisemmin.

Uudistuksen myötä kokeet ottavat entistä paremmin huomioon jatko-opintojen vaatimukset. Korkeakoulut ovat valintaperusteissaan päättäneet pisteyttää suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet samalla tavalla kuin suomen tai ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Uudistuksen myötä kokelaiden työmäärä hajautetaan kahdelle päivälle, jolloin heillä on mahdollisuus aikaisempaa paremmin osoittaa osaamistaan kussakin osataidossa ja käyttää aikaa myös koevastausten viimeistelyyn. Kokelas voi aikaisempaa joustavammin suunnitella ajankäyttöään ja keskittyä kunkin osakokeen tehtäviin. Kokeiden painotukset muuttuvat maltillisesti, mutta eri osien suhde toisiinsa säilyy ennallaan. Kokeiden vaatimustaso pysyy samana. Myös kokeissa läpipääsemiseen vaadittava vähimmäisosaamisen taso pysyy ennallaan.

Uudistuksen jälkeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeet ovat kaksipäiväiset ja kokeet suoritetaan ilmoitettuna äidinkielen ja kirjallisuuden koepäivinä. Uudistus ei vaikuta koepäivien määrään eikä edellytä lukioilta uudenlaisia koejärjestelyitä. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden suoritustiemäärien osuudet ylioppilastutkinnoissa ovat kasvaneet voimakkaasti vuosikymmenen aikana ja tulevat kasvamaan myös jatkossa.

Uudistetut kokeet eivät pitkällä aikavälillä vaikuta koejärjestelyihin, kuten esimerkiksi valvojen lukumäärään.

Kriteereiden uudistamisessa lähtökohtana on selkeys ja erottelevuus. Uudistus ei olennaisesti lisää alustavan arvostelun työtä, vaikka kirjoitelman merkkimäärä kasvaa. Osa merkkimäärästä tarvitaan aineistoviittauksiin, mikä vaikuttaa kirjoitelman pituuteen. Aiempaa selkeämmät kriteerit helpottavat ja selkeyttävät opettajien arvostelutyötä sekä edistävät yhdenvertaisen arvostelun vaatimuksen saavuttamista.

Kokeiden uudistus vaikuttaa Ylioppilastutkintolautakunnassa tehtävänlaadintaan ja lopulliseen arvosteluun. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeista maksettavat palkkiot lähenevät suomen tai ruotsin äidinkieli ja kirjallisuus -kokeista maksettavia palkkioita. Kustannusvaikutus on kuitenkin Ylioppilastutkinnon toimeenpanokuluissa pieni, eikä edellytä toimintamäärärahojen muutosta.

Ehdotus uudeksi määräystekstiksi

Ylioppilastutkintolautakunta antaa uudet koekohtaiset määräykset lausuntokierroksen jälkeen. Tässä esillä ovat uudistuksen edellyttämät keskeisimmät muutokset suomenkielisiin suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeiden määräyksiin.

Kokeen toimeenpano

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe toteutetaan kahtena koepäivänä. Ensimmäisenä päivänä on kuuntelemisen ja lukemisen osakoe. Toisena päivänä on kirjoittamisen osakoe.

Koe suoritetaan suljetussa verkkoympäristössä. Sanakirjat tai sähköiset sanakirjat eivät ole sallittuja. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -koetta varten kokelas tarvitsee tietokoneeseen liitettävät kuulokkeet. Koko koe suoritetaan kahden päivän aikana, joista kumpikin kestää enintään 6 tuntia.

Kokelas voi valita, missä järjestyksessä hän suorittaa kyseisen koepäivän koetehtävät. Kokelas voi muuttaa kaikkia vastauksiaan siihen asti, kunnes hän päättää kokeen. Kokelas voi luonnostella vastauksiaan paperille (Ks. Lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet. luku 1.5.2 Muut tarvikkeet ja apuvälineet)

Kokeen arvosana määräytyy lopullisessa, suhteellisessa arvostelussa kokeen kaikkien osien yhteispistemäärän mukaan. Koko kokeen yhteispistemäärä on enintään 180 pistettä. Kuuntelemisen ja lukemisen kokeessa pistemäärä on enintään 90 pistettä: kuuntelemisen tehtäväkokonaisuuden pistemäärä on 35–45 pistettä ja lukutaidon 45–55 pistettä. Kirjoittamisen kokeessa pistemäärä on enintään 90 pistettä: lyhyen kirjoitustehtävän pistemäärä on enintään 30 pistettä ja kirjoitelman enintään 60 pistettä.

Kuuntelemisen ja lukemisen osakoe enintään 90 pistettä	Kuunteleminen 35–45 pistettä
	Lukutaito 45–55 pistettä
Kirjoittamisen osakoe enintään 90 pistettä	Lyhyt kirjoitustehtävä enintään 30 pistettä
	Kirjoitelma enintään 60 pistettä
Koko koe yhteensä	enintään 180 pistettä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen hyväksytyin arvosanan edellytyksenä on, että kokelaalla on suoritus kokeen molemmista, eri päivinä suoritettavista osakokeista. Jos kokelas jättää saapumatta jompaankumpaan koetilaisuuteen tai ei jätä molemmissa koetilaisuuksissa koesuoritusta arvosteltavaksi, katsotaan kokonaissuoritus keskeytyneeksi eikä kompensatio ole mahdollinen. Kokelaan on koetta uusiessaan suoritettava kokeen molemmat osakokeet uudelleen.

Kuuntelemisen ja lukemisen koe

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen ensimmäisenä koepäivänä järjestetään kuuntelemisen ja lukemisen osakoe, jonka aikana kokelas suorittaa kuuntelemiseen ja lukutaitoon liittyvät tehtäväkokonaisuudet.

Kuunteleminen

Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan kokelaan kykyä ymmärtää puhuttua kieltä, joko monologia, dialogia tai ryhmäkeskustelua. Tehtävissä voidaan arvioida esimerkiksi pääajatusten tai keskeisten yksityiskohtien ymmärtämistä ja tulkintaa sekä vuorovaikutuksen ja erilaisten audiovisuaalisten keinojen tunnistamista. Tehtävät voivat edustaa erilaisia tehtävätyyppejä, kuten monivalintatehtäviä, yhdistelytehtäviä, perustelua edellyttäviä oikein-väärin-kysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai erilaisia reagointi- tai tiivistämistehtäviä. Kuunneltavat tekstit voivat edustaa erilaisia kielen rekistereitä. Ne voivat olla lukupuhetta tai spontaania puhuttua kieltä. Jotkut kuuntelemisen tehtäväkokonaisuuden teksteistä voivat olla myös videoita.

Kuuntelemista arvioiviin avokysymyksiin annettavien vastausten on oltava tekstin sisältöä tulkitsevia. Kysymykset eivät välttämättä liity vain johonkin tiettyyn kohtaan kuunneltavassa äänitteessä tai videossa, vaan ne voivat testata myös kuullun kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Jokin kysymys saattaa myös edellyttää henkilökohtaista tulkintaa tai kannanottoa.

Vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävälle tai sen osioille on määritelty enimmäispistemäärä, joka annetaan tehtävän tai sen osion yhteydessä. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta. Suositeltu pituus voi vaihdella tehtävä- tai osiokohtaisesti. Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Merkkeihin ei lasketa välilyöntejä eikä rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti.

Arvostelu

Kuuntelemista arvioivien tehtävien pistemäärät ilmoitetaan tehtävänannon yhteydessä. Koejärjestelmän automaattisesti tarkistamien tehtävien tulokset siirtyvät arvostelupalveluun.

Vastausten tulee olla itsenäisiä ja luontevia vastauksia annettuihin kysymyksiin. Vastauksessa arvioidaan sisältöaineksia ja luettavuutta. Kuuntelemisen tehtävien arvioinnissa keskeisintä on vastauksen sisältö. Sisältöainesten arvioinnissa otetaan huomioon vastauksen yhteys tehtävänantoon sekä kattavuus suhteessa hyvän vastauksen piirteisiin. Luettavuuteen kiinnitetään huomiota ymmärrettävyyden näkökulmasta.

Kukin tehtävä ja osio arvostellaan erikseen. Vastaukset arvostellaan liitteessä 1 määriteltyjen kriteerien ja koekohtaisten hyvän vastauksen piirteiden avulla. Jos vastaus on huomattavan ylipitkä tai liian lyhyt, se vaikuttaa pistemäärään kriteeristön mukaisesti.

Lukutaito

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan kokelaan kykyä ymmärtää kirjoitettua kieltä ja vastata lukemansa perusteella erilaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät tekstin tuottamista kohdekielellä. Luettavat tekstit edustavat eri tekstilajeja ja vaihtelevat pituudeltaan. Tekstit ovat sekä tietotekstejä että

kaunokirjallisia tekstejä. Tehtävissä arvioidaan esimerkiksi

- yksittäisten ilmausten ymmärtämistä ja tulkintaa,
- pohjatekstin pääajatuksen tai tärkeiden yksityiskohtien ymmärtämistä,
- päätelmien tekemistä luetusta,
- ja/tai keskeisten tekstilajipiirteiden sekä tekstin retoristen keinojen tunnistamista.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuus voi muodostua erilaisista tehtävätyypeistä kuten sanaston, käsitteiden tai muiden ilmausten merkityksiin keskittyvistä tehtävistä, erityyppisistä monivalintatehtävistä, yhdistelytehtävistä, tehtävistä, joissa väite osoitetaan oikeaksi tai vääräksi ja perustellaan aineiston avulla sekä avoimista kysymyksistä. Tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan myös kokelaan kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuuden avoimet kysymykset mittaavat kokelaan kykyä ymmärtää ja tulkita tekstiä sekä tuoda havaintonsa ja päätelmänsä esille vastauksessaan. Kysymyksiin annettavien vastausten on oltava tekstin sisältöä tulkitsevia ja tehtävänannon mukaisia. Kysymykset eivät välttämättä liity vain johonkin tiettyyn tekstikohtaan tai kappaleeseen, vaan ne voivat testata myös tekstin kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Jokin kysymys saattaa myös edellyttää henkilökohtaista tulkintaa tai kannanottoa.

Vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävälle tai sen osioille on määritelty enimmäispistemäärä, joka annetaan tehtävän tai sen osion yhteydessä. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta. Suositeltu pituus voi vaihdella tehtävä- tai osiokohtaisesti. Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Merkkeihin ei lasketa välilyöntejä eikä rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti.

Arvostelu

Vastauksen tulee olla itsenäisiä ja luontevia vastauksia annettuihin kysymyksiin. Vastauksessa arvioidaan sisältöä ja esitystapaa. Vastauksen sisällössä keskeisiä arvioitavia asioita ovat vastauksen yhteys tehtävänantoon ja hyvän vastauksen piirteisiin sekä vastauksen itsenäisyys. Vastauksen esitystavassa kiinnitetään huomiota vastauksen selkeyteen, ymmärrettävyyteen, yhtenäisyyteen sekä sanaston ja ilmausten tarkoituksenmukaisuuteen. Tekstin laajempi sanasanainen kopiointi alentaa huomattavasti vastauksen arvoa.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa arviointikohteista painottuvat vastauksen osoittama kokonaiskuva lukutaidosta ja seuraavaksi vastauksen sisältöaineokset. Vastauksen sisältöaineoksia koskevia kriteereitä täydentävät kulloinkin erikseen laadittavat koekohtaiset hyvän vastauksen piirteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös vastauksen esitystapa, mutta sen painoarvo lukutaitoa arvioitaessa ei ole yhtä merkittävä kuin muiden piirteiden.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa kukin tehtävä ja osio arvostellaan erikseen. Vastaukset arvostellaan liitteessä 2 määriteltyjen kriteerien ja koekohtaisten hyvän vastauksen piirteiden avulla. Opettaja merkitsee arvostelupalveluun yksittäisten osioiden pisteet. Jos vastaus on huomattavan ylipitkä tai liian lyhyt, se vaikuttaa pistemäärään kriteeristön mukaisesti.

Kirjoittamisen koe

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen toisena koepäivänä järjestetään kirjoittamisen osakoe, jonka aikana kokelas suorittaa lyhyen kirjoitustehtävän ja kirjoitelman.

Kirjoittamisen tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan opiskelijan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja ilmaista suomeksi ajatuksiaan lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään sekä laaja-alaiseen osaamiseen ja aineistoihin liittyvistä teemoista. Kirjoittamisen koe jakautuu lyhyeen kirjoitustehtävään ja kirjoitelmaan.

Lyhyt kirjoitustehtävä

Lyhyen kirjoitustehtävän ensisijainen tavoite on viestinnällinen eli se, miten kokelas pystyy reagoimaan tehtävänantoon ja mahdolliseen annettuun aineistoon, kuten toisen osapuolen viestiin, sekä ottamaan huomioon niiden piirteet ja edellytykset omassa tekstissään. Teksti voi olla esimerkiksi kommentti pohjatekstiin liittyvästä aiheesta, sähköpostiviesti, blogiteksti tai jokin arkielämän teksti.

Lyhyen kirjoitustehtävän vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Suositeltu pituus on noin 500–800 merkkiä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti.

Arvostelu

Lyhyt kirjoitustehtävä arvostellaan liitteessä 3 määriteltyjen kriteerien mukaisesti. Alin pistemäärä on 0 ja ylin 30 pistettä. Lyhyen kirjoitustehtävän arviointikohteita ovat

- sisältöaineokset
- argumentointi
- viestin välittyminen
- tilanteeseen sopivuus.

Arvioinnissa arviointikohteista painottuvat sisältöaineokset ja argumentointi.

Jos vastaus on huomattavan ylipitkä tai liian lyhyt, se vaikuttaa pistemäärään kriteeristön mukaisesti.

Kirjoitelma

Kirjoitelmassa tehtävänä on tuottaa pohtiva tai kantaa ottava teksti aineistojen avulla. Kirjoitelmatehtävässä on 4–6 aineistoa ja niihin liittyvät otsikkoehdotukset. Aineistot ovat esimerkiksi asiatekstejä, mediatekstejä ja fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Kokelaan on käytettävä yhtä tai kahta aineistoa omassa tekstissään.

Kirjoitelman avulla arvioidaan erityisesti kokelaan kirjallista ilmaisukykyä, taitoa esittää ja kehitellä ajatuksia, ilmaista ja perustella mielipiteitä sekä hallita asiakokonaisuuksia. Kirjoitelman avulla arvioidaan kokelaan kykyä tuottaa itsenäisesti yhtenäinen teksti annetusta aiheesta ja kykyä ilmaista ajatuksiaan suomen kielellä. Kirjoitelman tulee vastata sisällöltään tehtävänantoa.

Kirjoitelman suositeltu pituus on noin 2 000–2 700 merkkiä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja. Vastaustilassa on käytössä merkkimäärälaskuri, mutta vastaustilaa ei rajoiteta. Kokelaan tulee itse seurata merkkimäärälaskuria ja varmistaa, että kirjoitelma pysyy ohjepituuden rajoissa.

Arvostelu

Kirjoitelma arvostellaan liitteessä 4 määriteltyjen kriteerien avulla. Kirjoitelman ylin pistemäärä on 60 pistettä ja alin 0 pistettä. Arvioinnissa käytetään 0:aan ja 5:een päättyviä pistelukuja: 0 – 5 – 10 – 15 – 20 – 25 – 30 – 35 – 40 – 45 – 50 – 55 – 60.

Kirjoitelman arviointikohteita ovat

- viestinnällisyys
- tehtävänanto ja aineiston käyttö
- tekstin sisältö ja rakenne
- sana- ja ilmaisuvaranto, kielellinen laajuus ja tarkkuus.

Arvioinnissa painaa eniten viestinnällisyys eli kokelaan kyky välittää viesti annetun tehtävänannon pohjalta.

Jos vastaus on huomattavan ylipitkä tai liian lyhyt, se vaikuttaa pistemäärään kriteeristön mukaisesti.

Jos kirjoitelmasta puuttuu otsikko, pistemäärästä vähennetään 3 pistettä.

Kirjoitelman pisteityksessä käytetään ainoastaan liitteessä 4 mainittuja pisteitä paitsi silloin, jos otsikon puuttumisesta tai jostain hyvän vastauksen piirteissä määritellystä syystä johtuvan pistevähennyksen vuoksi lopulliseksi pistemääräksi muodostuu jokin muu.

Taulukko 1: Kuuntelemisen avovastausten arviointikriteerit.

Pisteitys	Yleiskuvaus	Vastauksen sisältöaineokset ja luettavuus
10 p:n tehtävä: 10 p. 5 p:n tehtävä: 5 p. 3 p:n tehtävä: 3 p.	Erittäin hyvä Sisällöltään erittäin kattava vastaus	Vastaus täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja kattaa hyvän vastauksen piirteet. Vastaus on helposti ymmärrettävä.
10 p:n tehtävä: 8 p. 5 p:n tehtävä: 4 p.	Hyvä Sisällöltään pääosin kattava vastaus	Vastaus täyttää tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on ymmärrettävä.
10 p:n tehtävä: 6 p. 5 p:n tehtävä: 3 p. 3 p:n tehtävä: 2 p.	Tyydyttävä Sisällöltään osin puutteellinen vastaus	Vastaus täyttää pääosin tehtävänannon ja sisältää osan hyvän vastauksen piirteistä. Vastaus on pääosin ymmärrettävä.
10 p:n tehtävä: 4 p. 5 p:n tehtävä: 2 p.	Välttävä Sisällöltään hyvin puutteellinen ja/tai väärää informaatiota sisältävä vastaus	Vastaus täyttää tehtävänannon vain osittain ja sisältää vain vähän hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus voi olla paikoin vaikeaselkoinen.
10 p:n tehtävä: 2 p. 5 p:n tehtävä: 1 p. 3 p:n tehtävä: 1 p.	Heikko Vaikeasti ymmärrettävä tai harhaanjohtava vastaus	Vastauksen yhteys tehtävänantoon on heikko, ja se ei sisällä juuri lainkaan hyvän vastauksen piirteitä. Vastauksen sisällössä on virheitä. Vastausta voi olla vaikea ymmärtää.
10 p:n tehtävä: 0 p. 5 p:n tehtävä: 0 p. 3 p:n tehtävä: 0 p.	Riittämätön (hylätty vastaus) Täysin väärä tai puuttuva vastaus	Vastauksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon, ja sen sisältöaineokset eivät ole hyvän vastauksen piirteiden mukaisia. Vastausta voi olla erittäin vaikea ymmärtää.

Taulukko 2: Lukutaidon avovastausten arviointikriteerit.

Pisteitys	Yleiskuvaus	Vastauksen sisältö	Vastauksen esitystapa
10 p:n tehtävä: 10 p. 5 p:n tehtävä: 5 p. 3 p:n tehtävä: 3 p.	Erinomainen Sisällöltään erittäin kattava vastaus, jossa viesti välittyy erinomaisesti	Vastaus täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja kattaa hyvän vastauksen piirteet. Pohjatekstin tiedoista on rakennettu itsenäinen tulkinta, joka ei ole ristiriidassa pohjatekstissä esitetyn kanssa.	Vastaus on kokonaisuudessaan erittäin selkeä ja helposti ymmärrettävä. Se on loogisesti etenevä ja koherentti. Vastauksessa on käytetty tehtävän kannalta täsmällistä sanastoa ja ilmaisuja.
10 p:n tehtävä: 8 p. 5 p:n tehtävä: 4 p.	Hyvä Sisällöltään pääosin kattava vastaus, jossa viesti välittyy hyvin	Vastaus täyttää hyvin tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on pääosin itsenäinen ja vastaa pääosin pohjatekstiä.	Vastaus on selkeä ja ymmärrettävä. Vastaus on yhtenäinen ja siinä on tehtävän kannalta pääosin toimivaa sanastoa ja ilmaisuja.
10 p:n tehtävä: 6 p. 5 p:n tehtävä: 3 p. 3 p:n tehtävä: 2 p.	Tyydyttävä Sisällöltään osin puutteellinen vastaus, jossa viesti välittyy enimmäkseen ymmärrettävästi	Vastaus täyttää melko hyvin tehtävänannon ja sisältää osan hyvän vastauksen piirteistä. Vastaus on melko itsenäinen. Vastauksen pääsisältö vastaa pohjatekstiä, mutta vastauksen yksityiskohdissa voi olla virheellistä tulkintaa.	Vastaus on melko selkeä ja ymmärrettävä, mutta se voi olla jossain määrin epäyhtenäinen. Vastauksen sanasto ja ilmaukset ovat tarkoituksenmukaisia mahdollisista puutteellisuuksistaan huolimatta.
10 p:n tehtävä: 4 p. 5 p:n tehtävä: 2 p.	Välttävä Sisällöltään hyvin puutteellinen ja/ tai väärää informaatiota sisältävä vastaus, jossa viesti välittyy osin	Vastaus täyttää tehtävänannon vain osittain ja sisältää vain vähän hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus toistaa enimmäkseen luettua tekstiä sellaisenaan. Vastauksen sisällössä voi olla virheitä.	Vastaus on paikoin epäselvä ja vaikea ymmärtää. Se voi olla melko epäyhtenäinen. Vastauksen sanasto ja ilmaukset voivat olla sekä puutteellisia että osin epätarkoituksenmukaisia.
10 p:n tehtävä: 2 p. 5 p:n tehtävä: 1 p. 3 p:n tehtävä: 1 p.	Heikko Vaikeasti ymmärrettävä tai harhaanjohtava vastaus, jossa viesti välittyy heikosti	Vastauksen yhteys tehtävänantoon on heikko, ja se ei sisällä juuri lainkaan hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus toistaa luettua tekstiä sellaisenaan. Vastauksen sisällössä on virheitä.	Vastaus on kokonaisuudessaan heikosti muotoiltu, sekava ja jäsentymätön. Vastausta on vaikea ymmärtää. Käytetty sanasto ja ilmaukset voivat olla hyvin puutteellisia ja/tai epätarkoituksenmukaisia.

Pisteitys	Yleiskuvaus	Vastauksen sisältö	Vastauksen esitystapa
10 p:n tehtävä: 0 p. 5 p:n tehtävä: 0 p. 3 p:n tehtävä 0 p.	Riittämätön (hylätty vastaus) Täysin väärä tai puuttuva vastaus.	Vastauksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon, ja/tai sen sisältöaineokset eivät ole hyvän vastauksen piirteiden mukaisia.	Vastauksen viesti ei välity.

Taulukko 3: Lyhyen kirjoitustehtävän arviointikriteerit.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Sisältöaineokset ja argumentointi	Viestin välittyminen ja tilanteeseen sopivuus
30, 27 p. Onnistunut/luonteva toteutus tehtävänannosta	Kirjoituksessa esitetään tehtävänannossa kuvattuun tai pohjatekstissä esitettyyn asiaan itsenäinen näkökulma. Argumentointi on johdonmukaista.	Viesti välittyy täsmällisesti. Kirjoituksen muodollisuusaste sekä käytetty sanasto ja ilmaukset ovat tilanteenmukaisia. Tyyli ja kieli on sovitettu oletetulle lukijalle tai vastaanottajalle.
24, 21 p. Toimiva toteutus tehtävänannosta	Kirjoitus vastaa hyvin tehtävänantoa. Oma mielipidettä perustellaan monipuolisesti ja uskottavasti.	Viesti välittyy selkeästi. Kirjoituksen muodollisuusaste sekä käytetty sanasto ja ilmaukset ovat tilanteeseen sopivia. Tyyli ja kieli otetaan huomioon oletettu lukija tai vastaanottaja.
18, 15 p. Asianmukainen toteutus tehtävänannosta	Kirjoitus vastaa tehtävänantoa, mutta käsittelytapa on tavanomainen. Oma mielipide tulee esiin ja sille esitetään perusteluja.	Viesti välittyy pääosin ymmärrettävästi. Kirjoituksessa noudatetaan pääosin tekstilajin konventioita, vaikka muodollisuusasteessa, tyyli ja kieli voi olla horjuntaa.
12, 9 p. Puutteellinen toteutus tehtävänannosta	Kirjoitus ei täysin vastaa tehtävänantoa. Oma mielipide tulee esille, mutta sille esitetään niukasti perusteluja tai perustelut eivät ole vakuuttavia.	Viesti välittyy, vaikka siinä voi olla joitakin vaikealukuisia kohtia. Tilannetta sekä oletettua lukijaa tai vastaanottajaa on pyritty jossain määrin huomioimaan, mutta lukijan tai vastaanottajan huomioiminen tyyli ja kieli jää puutteelliseksi.
6, 3 p. Toteutuksella vähäinen yhteys tehtävänantoon	Kirjoitus vastaa tehtävänantoa niukasti. Oman mielipiteen tai perustelujen esittämisessä on suuria puutteita.	Viesti välittyy epäselvästi tai heikosti. Ilmaisuu sopii tilanteeseen heikosti, muodollisuusasteen valinnassa on ongelmia, eikä oletettua vastaanottajaa tai lukijaa pystytä juuri huomioimaan tyyli ja kieli.
0 p. Ei toteutusta tehtävänannosta tai ei toteutusta lainkaan	Kirjoituksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon tai yhteys on erittäin heikko. Kirjoituksessa ei ole omaa mielipidettä.	Viesti ei välity tai ilmaisu ei sovi tilanteeseen.

Taulukko 4: Kirjoitelman arviointikriteerit.

Kirjoitelman kokonaisarvostelu tehdään ensisijaisesti kriteerin “viestinnällisyys” perusteella. Arvostelua täydentävät kriteerit “tehtävänanto ja aineiston käyttö”, “tekstin sisältö ja rakenne” sekä “sana- ja ilmaisuvaranto, kielellinen laajuus ja tarkkuus”. Kirjoitelman ansiot yhden kriteerin osalta voivat kompensoida puutteita toisen kriteerin osalta.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Viestinnällisyys	Tehtävänanto ja aineiston käyttö	Tekstin sisältö ja rakenne	Sana- ja ilmaisuvaranto, kielellinen laajuus ja tarkkuus
60, 55 pistettä Erittäin hyvä	Viesti välittyy erittäin selkeästi, aidontuntuisesti ja vivahteikkaasti. Teksti on omintakeista ja helppolukuista.	Tehtävänanto täyttyy kaikilta osin kiitettävästi. Kirjoittaja kehittää aktiivisesti pohjatekstin ajatuksia ja oivaltaa sen olennaiset merkitykset.	Aiheen käsittely on monipuolista, persoonallista ja johdonmukaista. Teksti on erinomainen, itsenäinen toteutus tekstilajista sekä ehyt ja sidosteinen kokonaisuus.	Rikasta ja monipuolista kieltä, laaja sana- ja ilmaisuvaranto. Vaativien tekstilajille tyypillisten rakenteiden hallinta ja kielellinen tarkkuus on erittäin hyvää, vaikka tekstissä voi olla yksittäisiä epätarkkuuksia.
50, 45 pistettä Hyvä	Viesti välittyy selkeästi ja luontevasti. Teksti on helppolukuista.	Tehtävänanto täyttyy hyvin. Pohjatekstin tavoite ja sisältö on ymmärretty hyvin. Teksti rakentuu oman pohdinnan varaan, ja havainnot ja päätelmät pohjatekstistä ovat osuvia.	Aiheen käsittely on melko monipuolista. Tekstin rakenne on selkeä ja noudattaa tekstilajin konventioita. Asiat sidostuvat toisiinsa.	Tilanteeseen sopiva kieli, melko laaja sana- ja ilmaisuvaranto. Melko vaihtelevia tekstilajille tyypillisiä rakenteita. Kielellinen tarkkuus on hyvää, vaikka tekstissä voi olla joitakin epätarkkuuksia.
40, 35 pistettä Melko hyvä	Viesti välittyy pääosin selkeästi, mutta joissain kohdin siinä voi olla epätäsmällisyyttä. Tekstiä on kohtalaisen helppoa lukea.	Tehtävänantoa on pääosin noudatettu. Pohjatekstiä on käytetty pääosin tehtävänannon mukaisesti. Tekstissä on omaa pohdintaa, pohjatekstistä on tehty havainnot ja päätelmiä.	Sisällön aineksia on riittävästi, mutta aiheen käsittely on tavanomaista ja melko suppeaa. Tekstilaji on tunnistettavissa, jäsentely on toimiva, vaikkakaan asiat eivät aina sidostu toisiinsa.	Sana- ja ilmaisuvaranto on tavallista, mutta pääosin tilanteeseen sopivaa. Tekstilajille tyypilliset rakenteet ovat pääosin hallinnassa.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Viestinnällisyys	Tehtävänanto ja aineiston käyttö	Tekstin sisältö ja rakenne	Sana- ja ilmaisuvaranto, kielellinen laajuus ja tarkkuus
30, 25 pistettä Tyydyttävä	Viesti välittyy suurelta osin mutta siinä voi olla useissa kohdissa epätäsmällisyyttä. Tekstiä on joissakin kohdissa vaikea lukea ja ymmärtää.	Tehtävänanto ei täyty kaikin osin. Tekstin näkökulma voi olla osittain vino. Pohjatekstiä on käytetty, mutta sitä ei ole kaikin osin ymmärretty tai sitä on käytetty referoiden tai kovin yksipuolisesti.	Sisältö on rajoittunutta tai pää- ja sivuasioiden suhteet ovat vinossa. Jäsentelyssä on ongelmia. Teksti on paikoin epäsidosteista.	Sana- ja ilmaisuvaranto on yksipuolista. Tekstilajille tyypillisissä rakenteissa on horjuntaa.
20, 15 pistettä Välttävä	Viesti välittyy monissa kohdin epäselvästi. Teksti on hankalaa luettavaa. Merkitys ei välity kaikissa kohdissa.	Tehtävänannon noudattamisessa on vaikeuksia: kirjoittaja on voinut tulkita tehtävänantoa osittain väärin, hyödyntänyt pohjatekstiä vain niukasti tai ymmärtänyt sen suurelta osin väärin.	Sisällön ainekset ovat niukat. Rakenne on pirstaleinen. Asioiden väliset yhteydet ilmenevät heikosti.	Sana- ja ilmaisuvaranto on suppeaa. Kielessä on runsaasti epätarkkuutta.
10, 5 pistettä Heikko tai erittäin heikko	Kirjoittaja ei juuri pysty välittämään viestiä. Teksti on kauttaaltaan vaikealukuista. Merkitys jää lähes kokonaan epäselväksi.	Tehtävänanto täyttyy heikosti. Pohjatekstiä ei ole käytetty tai se on ymmärretty kokonaan väärin. Suoritus on hyvin niukka, esim. Yksittäisiä kappaleita.	Sisällön ainekset ovat lähes olemattomat. Tekstissä ei ole juuri lainkaan rakennetta, eivätkä asioiden väliset yhteydet ilmene.	Sana- ja ilmaisuvaranto on yksinkertaista. Kielen hallinta on erittäin heikkoa.
0 pistettä	Kirjoittaja ei pysty välittämään viestiä. Merkitys jää epäselväksi.	Tehtävänantoa ei ole noudatettu tai tehtävää ei ole suoritettu. Pohjatekstiä on kopioitu omaksi suoritukseksi.	Tekstissä ei ole ymmärrettävää sisältöä eikä tunnistettavaa rakennetta.	Sana- ja ilmaisuvaranto ei riitä viestin välittämiseen.

